

wortel, uit één beginsel zijn opgeschoten; 3°, dat ge dus, om ze in haar eenheid te grijpen, op dien wortel, op dat beginsel, op dat hoofd moet teruggaan; en 4°, dat dit beginsel, deze wortel, dat hoofd der geboden van de tweede Tafel is: Gij zult uw naasten liefhebben als uzelf. Alle deze geboden tot hun hoofd terugbrengende, onder hun hoofd samenvattende, komt ge bij dit één algemeene beginsel uit.

Zoo nu ook hier. Heel de wereld vormt één organisch geheel. Intusschen is door den vloek, door den zondeval, deze organische eenheid geknakt. Aarde en hemel, die als één organisme onder één hoofd bijeenhoorden, zijn diensgevolge uit elkaar geraakt, en liggen nu als twee groote brokstukken van dit oorspronkelijk één geheel uit elkander geslagen. Hieraan nu zal Christus door zijn wederkomst een einde maken. Hij zal die losgeraakte leden en deelen van het één groote organisme weer organisch ineenzetten en bij elkander brengen; en dit nu zal hij doen door alle die organische deelen weer onder één hoofd op te nemen; weer onder één hoofd saam te brengen, en juist dat is het wat door dat *anaphthalaton* in het Grieks wordt uitgedrukt.

De zin is alzoo geen mindere dan deze. Oorspronkelijk heeft God zijn heelal geschapen als één saamhangend organisch geheel. Dit kunstwerk van den oppersten Kunstenaar is door de zonde uiteengeslagen en verbroken. Zoo scheen het dan alsof de schepping mislukt en het doel Gods met die schepping verijdeld ware, en lange eeuwen dacht men niet anders. Maar zie, nu was er een mysterie, een verborgenheid bij God. Die verborgenheid doorzag men vroeger niet, maar in Christus is ze geopenbaard. En deze verborgenheid, nu bestaat hierin, dat het oorspronkelijke plan van God niet verijdeld wordt, maar vol majesteit doorgaat, en dat God dit zijn wereldplan daardoor zal verwezenlijken, dat Hij eens in Christus die deelen en stukken zijner schepping, hier als hemel en aarde genomen, weer onder één hoofd, d. i. weer tot één organisch, welsluitend en saamhangend geheel ineen zal zetten. Terecht wijst Cremer er in zijn uitzonderend lexicon dan ook op, hoe juist de mediale vorm van het werkwoord, die hier gebezigd wordt, uitdrukt, dat God dit doen zal om zijns zijns wille, dat Hij voor zich (want dat drukt de mediale vorm uit), dat hij voor zich, d. i. tot zijn eere, tot handhaving van zijn eere als Schepper, toonen zal, hoe zijn scheppingswerk niet mislukt is, maar heerlijk doorgaat en zal voleindigd worden. Het is in de *herstelling* aller dingen, dat de oorspronkelijke schepping triumfeert. En zoo gevoelt men hoe de overzetting van: *alles wederom tot één vergaderen*, wel volkomen juist is, maar toch zonder nadere verklaring op verre na niet de rijke gedachte van het oorspronkelijke weergeeft.

Nu begint dat alles zeer zeker niet pas in de parousie zich weer organisch onder één hoofd saam te voegen. Integendeel, dit werk had God reeds begonnen in het Paradijs door de belofte en door de wedergeboorte van Adam, Eva en Abel. Dat werk ging door al de eeuwen in al Gods openbaringen en heilswerkingen. Dat werk openbaarde zich principieel in de Vleeschwording des Woords, in het Kruis en in de Opstanding. En heel het bestaan der Christelijke kerk op aarde dient nog steeds in hoofdzaak om dat groote plan onzes Gods door te zetten. Waar de breuke in het menschenhart ontstaan, en uit 's menschen hart op zijn lichaam, en uit zijn lichaam op de natuur, door den vloek is overgegaan, daar kan de herstelling niet anders plaats grijpen dan door het delgen van schuld en zonde, en de opstanding van het lichaam van Christus. Wat in de parousie komen zal is niet het begin, maar de voltooiing van deze herstelling. En dit al te zaam is er op aangelegd, om de eere van wat God schep te redden, en eens zijn gansche schepping weer in organische eenheid te doen uitblaken. Overmits nu echter ook de *gemeene gratie* in dit groote herstellingsplan is opgenomen, er een deel van uitmaakt, en er de doorwerking van mogelijk heeft gemaakt, zoo spreekt het vanzelf, dat ook de vrucht, die deze gemeene gratie gedragen heeft, niet van voorbijgaande, maar van blijvende betekenis moet zijn. Juist toch die *gemeene gratie* strekte om het verband van Gods volk met de wereld in stand te houden. Ze richtte zich op het leven der wereld. Ze hield in die wereld de eere van het scheppingswerk Gods op. En ze werkte met de particuliere genade saam, om langs tweerlei weg het indringen van de machten des Koninkrijks in die wereld mogelijk te maken. In zooverre kan dus gezegd, dat in de gemeene gratie reeds de voorafgaande teekenen te zien zijn, van dat machtige herstellingswerk, waardoor God de Heere, niet alleen de zielen der menschen, maar ook hun lichamen, en niet alleen de lichamen der menschen, maar ook de natuur, en in die natuur het uitwendig leven der menscheit behoudt.

„Een broeder van een doornbrenger.”

Ook die zich slap aanstelt in zijn werk, die is een broeder van een doornbrenger. Spreuk. 18:2.

Twijfelachtig, zegt een Oostersche spreuk uit oude dagen, wier waarheid aan het einde onzer negentiende eeuw nog onverleeten is. *Twijfelachtig is een zijde van zonde*. Een zeggingszinnig en tekenachtig uitdrukking, dat twijfelachtig en zonde uit een vader zijn, eenzelfde moeder hebben, vloeien uit eenzelfde bron, voortbewogen worden door de drijfkracht van eenzelfde oorzaak.

Oppervlakkiger opvatting heeft in zulk zeggen wel enkel zekere gelijkheid, zeker lijken op elkaar gelezen, zooals we nog wel over twee lijnen verschillende voorstellingen oordeelen, dat ze een zinsje en broertje zijn, zoo ongeveer als we met een ander beeld van sloed om ijer spreken; maar als *twijfelachtig* een zijde van zonde heet, gaat de betekenis naar peinzenden Oosterschen zin dieper. Zonde lijkt niet alleen op twijfel, ze is niet om teeven met twijfel, maar twijfel en zonde zijn twee stengels op eenzelfde wortel.

Zoo nu is ook de spreuk van Salomo te verstaan, dat een slapheidig man de broeder is van een doornbrenger, of zooals er voluit in onze overzetting staat: „Ook die zich slap aanstelt is de broeder van een doornbrenger.”

Neem nu beide spreken bijeen: „Twijfelachtig een zijde van zonde”, en „een slapheidig man de broeder van een doornbrenger”, wat merkt ge dan?

Dit immers, dat beide malen twee dingen genoemd worden, waarvan het eerste pleegt verschoond, het tweede pleegt veroordeeld te worden. Ook nu nog verschoont men *twijfelachtig*. Twijfel is te vergeven. Dat iemand twijfelt moet ge hem niet euvel duiden. Als iemand twijfelt wat kan hij daaraan doen?

Maar wat wel veroordeeld wordt is heel iets anders; wat in hem gewraakt moet worden is de zonde.

En terwijl nu aldus in het gewone leven het één vergelijkt en het ander veroordeeld wordt, komt de spreuk tegen zoo valse onderscheiding op, en stelt er de uitspraak der wijsheid tegenover, dat twijfelachtig zelf zonde is, want dat beide van één geslacht, uit één oorsprong zijn, t. w. uit 's menschen loslaten van zijn God en het door zijn God losgelaten worden.

Zooals een platter spreukwoord zegt: „Wijls me een leugenaar, en ge wijst me een dief,” om te zeggen, dat liegen en stelen eigen werken des duivels in den mensch zijn, zoo zegt dan ook deze spreuk dat twijfelachtig en onzedelijkheid van één geestelijke familie zijn, en eenzelfde bedorven bloed door de aderen der ziel doen vloeien.

En zoo nu ook is het met Salomo's wijze spreuk.

Dat iemand geestkracht en veerkracht mist, acht men wel jammer te zijn, maar iemand niet te kunnen aanrekenen. Dat schijnt vergeleek en te vergoelijken. Zulk een slapheidig man is nu eenmaal niet anders.

Maar een doornbrenger misdoet. Hij staat schuldig. Hij kan het wel helpen. Hem treft aller oordeel.

En ook hier nu stelt Salomo tegen dit valse oordeel der menigte, het hooger oordeel der wijsheid over: *beide zijn even schuldig*. Wie zich slap aanstelt, en wie doornbrengt, zondigen beiden, wijf beiden uit éénzelfde geest geboren zijn.

Geestelijk zijn ze broeders.

„Slap zijn” is een kwaad, dat de Heilige Schrift op alle manier te keer gaat.

Toen Israel bang werd voor de Kanaänieten, en in zijn schulp kroop, bestrafte Jona het moedeloze volk, zeggende: *Hoe lang houdt gij u zo slap, om niet dit land te beerven*? Van Sauls huis staat, dat zijn handen slap werden, toen na Abner's dood al zijn hope verging. Het vreemd gespuis dat in Efra's dagen den tempelbouw belette, maakte, zoo staat er, *de handen des volks slap*. Aan hen die hij tegenspoed met de handen in den schoot blijven zitten, roept Salomo toe: „*Verloot gij u zo slap in den dag der benaamheid*”? Over Babel roept Jesaja het oordeel uit: „*Huilt gijlieden, want de dag des Heeren is nabij, daarom zullen alle handen slap worden en aller menschen hart zal versmelten*.” Vooral dat „slap worden der handen”, nog versterkt in het zeggen: dat de dappere mannen hun handen niet vinden konden, is in de Heilige Schrift zels een staande, vaste zegswijze geworden. Denk maar aan wat Zephania betuigt: „*Vreest niet, o Zion, laat uw handen niet slap worden*,” of ook aan wat de apostel den vreesachtige toeroept: „*Daarom richt weer op de trage handen en knieën, en maakt rechte paden voor uw voet*.”

Een slapheidig zijn, dat door de Schrift zelt in verband wordt gebracht met het slappe heen- en weerswabberen van het zeil en de tuigage van een schip, dat met windstille kampt, en daardoor zijn stuur verliest en niet vooruit komt.

Zoo toch spreekt Jesaja het ingezonken, van moed beroofde, aan wilskracht en aan veerkracht gespeende volk des Heeren toe: „*Uwe handen zijn slap geworden; zij zullen den mastboom niet recht op kunnen houden; ze zullen het zeil niet kunnen uitspannen; en daarom zullen ze een buit van den beroover worden, ja zelfs de minst sterke vijanden zullen onder hen roof rooven*.”

Juist dus dezelfde gedachte als Salomo uitsprak: „*Wie zich slapheidig aanstelt, is als de man die zich door den doornbrenger laat be-rooven*.”

Want doornbrenger slaat hier niet op verkwisting van zijn eigen goed, maar op de verwoesting die in ons bent wordt aangebracht de één maal door eigen slapheidigheid en de andere maal door vernieling die ons van buiten overkomt.

Het is een kwaad, een boze geest die uw leven verstoort, hetzij vernieling over u komt, hetzij dat ge uw touwen slap laat hangen.

Slapheidigheid is een zonde, die ge vroeg of laat met eigen ondergang boet.

„Slap van hand te zijn” is den kranke eigen. Zijn bloed vloeit trager door zijn aderen. Zijn wil werkt op zijn spieren niet meer, en hij kan die spieren niet meer zwelen doen en strekken. En daarom heeft zijn hand geen macht meer. Wat iets te zwaar is, ontglipt hem aan de vingers, als hij het aangreep. Zijn anders sterke armen liggen machteloos op het dek neder, en met moeite heft hij ze even op, om ze terstond weer te laten neerzinken.

Daarom is slapheidig tekenen van krankheid. Wie zich slap aanstelt is wezenlijk ziek. Wie kranke gezond is strekt zijn spieren vanzelf, spanst ze, en vindt zels in dat strekken en spannen van zijn spieren vermaak. Waar het leven het niet eischt, spanst hij ze speelsgewijs in spel en oefening en krachtsbetoon en zijn lust.

Een slapheidig mensch is in het rijk der heerlijkheid dan ook ondenkbaar, even ondenkbaar als het is, u Adam in het Paradijs als een moedeloze, ingezonken wezen, vóór zijn val, voor te stellen.

Na zijn val, ja, toen hij wegliep, en met Eva wegkroop achter het geboomte, omdat ze voor de nadering van hun God vreesden, toen hingen ook hem de handen slap, en wist hij niet wat noch waarheen.

Maar zoolang de zonde toefde, en hij nog stond in zijn oorspronkelijke kracht, en de gedachte aan God hem niet neerwierp maar ophef, kon

er geen slapheid in zijn arm, kon er geen slapheid in zijn ziel varen, maar moet hij in het Paradijs geschilderd hebben als toonbeeld van levenmoed en levenskracht.

En evenzo stond het heel de historie door. Als de eere Gods het volk bezield, 'tijn in Davids tijd, of in de eeuw van het martelaarschap, week opeens de slapheid en voer er veerkracht in ziel en spieren. En zoo ook in het glorierijkder van ons Calvinistisch leven, is alle slapheid uit ons volk plotseling geweken, en verbaast u van alle kanten de kloekheid van karakter, de veerkracht van het persoonlijk optreden, het krachtsbetoon dat van ons volk uitgaat.

Thans daarentegen is het op stuitende wijze weer de zonde van de slappe hand, die op alle manier, en in allerlei kring, het leven verderft, kwijnt, doet wat bloeiende kon, en al het schoone der toekomst doet versipen.

Met loome schreden trekt men den linkervoet achter den rechtervoet na. Men ziet op tegen inspanning, en zinkt na de geringste inspanning mat en uitgeput neer.

Men aarzelt, en bedenkt zich, en weet nog niet, of men het wel doen zal.

Half werk ziet ge niet te sien.

Zoo met het gewone gangetje moet het afgegaan, en voort blijft men bij de pakken neerzitten. De hand slap, het oog dof, het matte hoofd niet fier opgeheven, de borst niet zwellevend van kracht en andrift, maar heel de verschijning willoos hangend, in ste van door innerlijke zielskracht beheerscht te zijn.

Zelfs in de gebrokenheid der zwakke stem komt dit uit. Dan men spreekt ja, maar niet kloek. Meer meesmuelt, dan zijn stem doet klinken. Zoo kramtelos in zijn woord geworden, dat een enkele volzin in drie stukken uiteenvalt, met een „en toen” en een „en dat is” slordig aan elkaar gelijmd.

Zoo gaat slapheid van hand met slapheid van geest, slapheid van daad met slapheid van karakter gepaard. Zoo slap als de ziel is, zoo slap staat de uitdrukking van het wezen op het geest geteekend. En zoo slap en slangelachtig als men is in houding en manieren, even slap is men in woord en actie.

Vooral Neerlands volk lijdt bitterlijk onder deze zonde der slapheid. En wie de grenzen overkam of de zee overstak, om de Duitschers of de Engelschen te bespieden, voelde opeens het machtig onderscheid tusschen onze wees slapheidigheid, en de veerkracht, het krachtsbetoon, dat uit die vreemde natien spreekt.

En wat toont nu de toekomst?

Maar immers juist wat Salomo's spreuke ons zegt, dat we door die slapheidigheid spoorslags achteruitgaan, dat andere natien ons de loef afsteken, en dat ons volk er door verarmt.

Vreemden komen tot op onze eigen werkplaatsen en op onze eigen kantoren ons verdringen. Wat uit den vreemde komt prijzen we zelve als beter dan ons eigen maaksel. We denken zelf niet meer, maar praten na wat vreemden vóór ons gedacht hebben. En zelfs op het heilig erf der religie drijft men af op den stroom van het Deutsche en Engelsche leven. Het Calvinisme wordt gesmaad, een verschijning als die van het Engelsche Heilsleger door vriend en vijand gezezen.

Zoo wordt het ook aan ons bewaarheid, dat een volk dat zich slap aanstelt, zijn erfgood doornbrengt, d. w. z. zijn eigen erfacht verspeelt, zijn eigen roeping vergeet, zijn eigen talent begraaft, al wat het oorspronkelijks had inboet, zijn nationaal karakter verlaat, en ten leste de willoze speelbal wordt van de vreemde wateren, die zijn erve overstroomen.

Juist daarom heeft de terugkeer tot het Calvinistische leven onder vaderen ook voor onze volktoekomst zoo ernstige betekenis.

Waar toch de Calvinistische beginselen doorbreken, wijkt terstond de valse voorliefde voor het vreemde, werkt de macht der historie weer op, en herleeft het besef van zelf een eigen roeping van der vaderen God te hebben ontvangen. Het slappe zeil bolt en spant zich weder, zodra de heilige adem der historie er weer in blaazen mag. De polis klopt weer voelbaar, het bloed vloeit sneller door de aderen. Er komt spanning in de spieren van hart en hand beide. En niet lang meer of de trage hand strekt zich weer fier uit, en de slappe knie is gestevigd.

Althans als het Calvinisme van het eike alloo mag zijn.

Want er is ook *namaakheid*, dat alle geschiktheid bezit ons in onere te brengen.

Of zeg zelf, zijn er twee dingen denkbaar die sterker tegen elkander invloeden, dan om zich geestekind van Calvin te noemen, en slap zich te blijven aanstellen in zijn ziel, in zijn woord, in zijn actie?

Register op E VOTO.

Er is een naam-, zaak- en tekstregister op de vier Deelen van *E Voto* in gereedheid gebracht, dat voor de premie-inteekenaren op dit werk verkrijgbaar wordt gesteld tegen den prijs van vijf en zeventig cents. Voor de overige koopers van *E Voto* tegen den prijs van een gulden vijf en twintig cents.

Premie-inteekenaren op *E Voto*, die dit Register in hun bezit wenschen te hebben, worden hierna mede uitgenodigd bij de abonnementsgelden voor de *Heraut* in Januari vijf en zeventig cents extra te voegen, of f 0.75 in postwissel te zenden.

Zij, voor wie dit opeens te veel mocht zijn, kunnen volstaan met in Januari 1897, in April 1897 en in Juli 1897 telkens bij het abonnementsgeld vijf en twintig cents over te maken.

Aan alle premie-inteekenaren, tevens abbonenten, die hierna voldoen, zal bedoeld Register, zodra het van de pers komt, en de vijf en zeventig cents afbetaald zijn, franco aan huis worden toegezonden.

P. S. Nog slechts 400 van de 1500 inteekenaren op *E Voto* hebben dusver zich aangemeld.

Zij men zoo goed, zich spoedig op te geven. Anders worden er te weinig exemplaren gedrukt en kan men naderhand er geen meer krijgen.

Amsterdam, 5 Maart 1897.

Oud-Beierland.

Met opzet onthielden we ons te zijner tijd van een oordeel over de quaestie van Oud-Beierland, tot tijd en wijle het vonnis zelf ons onder de oogen zou zijn gekomen.

Ons vorig nummer heeft dat vonnis opgenomen, en het mag uit dien hoofde bij onze lezers thans als bekend ondersteld worden.

En vraagt men ons dan nu, of de jurisprudentie, die uit dat vonnis spreekt, geschikt en in staat is, om bij allerlei voorkomende moeilijkheden in de sfeer van den Staat datgene recht te doen zijn, wat naar den aard en het wezen der Gereformeerde kerken als recht in haar eigen levenssfeer en krachten haar eigen beginsel zou behooren te gelden, dan kan hierop niet in volstrekt zin toestemmend worden geantwoord.

De overweging, dat kerken niet vallen onder de soort verenigingen, wier rechtspositie beheerscht wordt door de wet van 1855, is volkomen juist.

Door de Regering, die destijds deze wet verdedigde, is dat zoo stellig mogelijk, *nemine contra dicente*, d. i. zonder dat iemand het tegensprak, in de meest stellige en pertinente woorden verklaard.

Onbetwistbaar is het, dat de Grondwet de kerken onder *afzonderlijk gezichts* plaatst, en aan de haer toekomende rechten twee afzonderlijke artikelen wijdt.

Evenmin is te weerspreken dat de wet van 1855 zekere afzonderlijke politierechten voor de kerken vaststelde, en dusdoende uiting van de onderstelling, dat ze een enigszins afzonderlijke positie in den Staat uitmaakten.

Zij, die in vroeger jaren den linkschen raad gaven, om ook voor kerken toepassing van de wet van 1855 te vragen, hebben daarom dan ook, zij het al volkomen te goeder trouw, deze kerken misleid.

Iets wat niet zeggen wil, dat deze als „verenigingen” onder de wet van 1855 erkende groepjes, de noodige zekerheid voor het bezit van haar goed zouden missen. Integendeel, mits ze niet vergeten, om de 29 jaar haar positie te vernieuwen, zijn ze van dien kant geheel veilig.

Alleen maar in de publieke rechtssfeer van den Staat gelden ze nu niet als kerken, hebben ze haar karakter van kerken verloor, en haar wezen afgeworpen, en hebben ze zich veranderd in een soort verenigingen, die met de verenigingen voor gymnastiek, sport, muziek enz. geheel op één lijn staan.

Juist zooals de Kerkelijke Kassen.

Alleen met dit verschil, dat de Kerkelijke *kas* naast de kerk van Christus staat, om haar te dienen, en dat deze mannen de kerk van Christus zelve in een soort van financiële vereniging hebben omgezet.

Wat dit eerste punt aangaat, dunkt ons het vonnis altoos volkomen correct.

Dit is evenzo het geval met de aanvaarding van de Dordsche kerkenordening als het statuut waarnaar te oordeelen valt.

Langen tijd was juist dat betwist.

Die Dordsche kerkenordening beschouwde men als een verouderd stuk, en eischte een nieuw reglement. In dat nieuwe reglement mocht dan wel een en ander uit de Dordsche kerkenordening zijn overgenomen, of mocht ook naar de Dordsche kerkenordening verwezen worden, maar die Dordsche kerkenordening zelve gold niet als zodanig.

Dit nu was klaar onrecht.

Is de Dordsche kerkenordening het oorspronkelijk statuut van de Gereformeerde kerken in deze landen, dan volgt hieruit rechtstreeks, dat alle kerken, die hieronder feitelijk leven en geleefd hebben, en dat statuut uitvoeren, ook door den rechter naar de ordinaant van die Dordsche kerkenordening moeten beoordeeld worden.

Juist hierin schuilt haar Gereformeerde karakter, in onderscheiding van de Roomsche en andere kerken.

In zooverre zijn we derhalve met dit vonnis op den goeden weg.

Ook de erkenning van de feiten, die voor en in 1892 hebben plaatsgegrepen, is geheel correct.

Er is toen, onder vigeur der D. K. stipitelijk naar eisch van het kerkrecht gehandeld, en de kerk van Oud-Beierland heeft zelf het besluit der vereniging uitgevoerd.

Ook daartegen is dus niets te zeggen.

Oas bezwaar schuilt dan ook alleen in de laatste overwegingen:

O, dat immers op grond van bovenstaande feiten moet aangenomen worden, dat de vroegere Christelijk Gereformeerde kerk te Oud-Beierland, waarvan die vier eerste gedaagden kerkeraadsleden waren, na de vereniging in 1892 niet inachtneming van alle formaliteiten, in kerkrechtelijke zin en niet alleen door de enkele verklaring van den kerkeraad tot het kerkverband van de Gereformeerde kerken in Nederland is toegetreden onder den naam van „de Gereformeerde kerk te Oud-Beierland A”, zoodat deze kerk op wettige wijze eigenares werd der kerkelijke goederen en fondsen?

O, dat nu door het enkele besluit van den kerkeraad, de kerk met uit dat verband kan losgemaakt worden, welke macht aan dat college bij geen reglement, speciaal niet bij de Dordsche kerkenorde, waaruit juist het tegendeel is af te leiden — is toegekend?

O, dat alsoo, ondanks het besluit van den kerkeraad, de Gereformeerde kerk te Oud-Beierland A blijven bestaan, (met welke trouwen de gedaagden, zonder op de qualificatie aanmerking te maken, in debat zijn getreden) en eigenares is gebleven van de kerkelijke goederen en fondsen, die dus terecht door die kerk, vertegenwoordigd door haren op nieuw geconstitueerde kerkeraad, worden opgevoerd, en de gedaagden verplicht zijn deselve af te geven met vergoeding van kosten, schaden en interesten door de onrechtmatige terughouding na het exploit van 25 September van 1895 — waarbij de gedaagden in gebreke werden gesteld — bij de eischers geleiden en nog te lijden en met de

verplichting rekening en verantwoording te doen van het gevoerd beheer.

Hier toch wordt uitgesproken, dat de kerkeraad onder de D. K. nimmer bevoegd zou zijn de kerk uit het kerkverband los te maken. Wel staat het er niet letterlijk alzo, maar het is toch de achtergrond, van waar deze overweging haar conclusie haalt.

En dit nu is o. i. niet geheel in den haak. Er zijn gevallen denkbaar, waarin de kerkeraad hiertoe niet alleen bevoegd, maar zelfs verplicht zou kunnen zijn.

Voor de conclusie waartoe het vonnis komt, maakt dit nu zeker geen verschil.

In casu toch is door den kerkeraad van Oud-Beierland gehandeld op een wijze, die zeer stellig de macht aan den kerkeraad door de D. K. toegekend, geheel te buiten gaat en overschrijft.

Op de wijze zooals hier is geschied, kan geen kerkeraad, onder wat omstandigheden ook, zich ooit wettiglijk losmaken.

Daarom gaan we met de genomen conclusie geheel mede, en erkennen daarbij volgaarne, dat een vonnis volstrekt niet verplicht, om de zaak in *thesi generali*, d. i. in het algemeen, maar alleen in *concreto*, d. i. voor het onderhavig geval te beoordeelen.

Slechts in zooverre de voorlaatste overweging ook de generale stelling opneemt, dat de D. K. aan den kerkeraad in geen geval macht tot losmaking laat, sta onze bedenking.

Immers de D. K. rust op een *grondslag*, en dien grondslag geeft ze zelve aan als gelegen te zijn in de drie Formulieren van eenigheid, in welke Formulieren met name artikel 27 en v.v. ook van het wezen der kerk handelt, en ook handelt van de te tekenen der ware en valse kerk, het daarbij tot plicht stellende, om van de valse kerk zich los te maken, en zich bij de ware kerk te voegen.

Kan derhalve een kerkeraad aantoonen, duidelijk en met sprekende bewijzen aantoonen, dat het kerkverband, waartoe zijn kerk behoort, van dezen grondslag in de drie Formulieren geheel afschoof, dat hij alle middelen heeft uitgeput, om den band der Belijdenis weer te doen gelden en te handhaven, en dat men hem desmettemin dwingt, om tegen die Belijdenis, niet in een enkel betwistbaar punt, maar in haar wezen in te handelen, dan bezit volgens de D. K. zulk een kerkeraad niet alleen de macht en de bevoegdheid, maar staat hij zelfs onder den plicht, om met zulk kerkverband te breken.

Had dus de kerkeraad van Oud-Beierland klaardijk aangetoond, dat het kerkverband, waarin zijn kerk behoorde, in die voege den grondslag zelve der D. K., d. i. de drie Formulieren van eenigheid schromelijk verzaakte, dat het door het kerkverband ook voor zijn kerk onmogelijk werd, om op dien grondslag te blijven staan; aangetoond almede, dat hij zijnerzijds het verschil duidelijk gesteld en bewezen had; aangetoond al verder, dat hij op classe, provinciale en generale Synode alle middelen had uitgeput, om dit verschil uit den weg te ruimen; en was hij ten laatste komen te staan voor een uitspraak der gezamenlijke kerken, dat het kerkverband der drie Formulieren niet wilde handhaven, en hem, kerkeraad, opseichte, om insgelijks in strijd met dezen grondslag te handelen, dan zou ook o. i. de rechter de bevoegdheid tot losmaking van den kerkeraad van Oud-Beierland hebben moeten erkennen.

Wat echter de kerkeraad van Oud-Beierland thans deed, geleek hierop in niets. Op geen enkele wijze heeft deze kerkeraad aangetoond, dat de Gereformeerde kerken van den grondslag der Drie Formulieren zijn afgestaan; geen enkele poging is door hem aangewend, om op Classis of Synode zulk een onderstelde afwijking, op grond van Gods Woord, duidelijk te maken, of daarvoor een uitspraak uit te lokken; op geenlei wijze heeft hij de overige kerken in de gelegenheid gesteld zijn bezwaren te leeren kennen, of daarvoor uitspraak te doen; in niets heeft hij bewezen dat hem dwang werd aangedaan, hem verplichtende om in strijd met de Drie Formulieren te handelen; en alzoo was zijn daad van losmaking een geheel willekeurige, door niets gemotiveerde daad van louter schismatieken, ongereformeerde, geheel indigestivistischen aard.

Het was uit dien hoofde volkomen naar recht, dat deze daad van losmaking verklaard is ten eenenmale in strijd te zijn met de bevoegdheden aan den kerkeraad bij de D. K. expresselijk of stilzwijgend toegekend.

Van medelijden met wie zóó handelde mag dan ook geen sprake zijn. Hier is het klare recht, hier is de D. K., hier is het beginsel onzer Belijdenis, hier is geest en strekking van alle Gereformeerde kerkrecht geschonden.

De vraag of men niet liever ongelijk moet lijden, dan in zulk een geval zijn recht zoeken, ligt hier geheel buiten.

Dit is een ethische, geen juridische overweging, en waarbij dan nog in de eerste plaats te overwegen is, of men zijn eigen rechten, of die van Koning Jezus prijsgeeft.

Dit laatste toch mag men nooit doen.

En indien de broeders, die dit proces uitlokten, gehandeld hebben uit de overtuiging, dat hier het recht en het wezen der kerk, d. i. het recht van den Koning der kerk, in het spel was, dan gaan ze niet alleen vrij uit, maar zouden ze door anders te handelen zelfs schuldig hebben gestaan.

Over zijn *eigen rechten* heeft men te beschikken, over die van zijn Koning niet.

Dat andere broeders liever toegeliefte willen zijn, doet hier niets aan toe of af.

Dat kan in aanmerking komen, na afloop van het vonnis, niet vóór of hangende het vonnis.

Hier moet een iegelijk in zijn eigen conscientie verzekerd zijn, en ook rekening houden met de gevolgen, die de loop der zaak voor de overige kerken in het land kan hebben.

Aanmoederderf de Vooral i Eigenzind deling zijn in hun hart naar eigen en van de naar begin len, heeft gip.

Velen ke onderzoeke naar.

Ze make het hun ge

Die gees in zijn hart tegen den leven, van van het wie dieng moedigt, geest.

Zeker ool het recht d ken uit he erkend en hier leggen schreven, G

Niet zon één zijde de de Zending binden aan

Vooral d of het aang dat reeds e zulk een ter Met name mocht, ond een Missiona sche kerk afbleef van rein.

Naar ons beantwoorde schen de b van opportu

Let men eenvoudig o geeren, dat zou inrichten en naar den en Kerkenor

In zoover cics wat last van Ch onze kerk a bracht heeft die voor a G

dat zij deze wel oploste kerk een re

Een kerk is in lidenis der danig.

Nathans ri kerk aanva

Maar hec quaestie der

Indie bij was, en niets zeer klein

mogen zegg aan anderen

Maar nu, en meer m eland bij eil

vreemd is, o de plicht to

Geen enke alleen alle t

Zelfs de r staat, dan o geheel te be

noodzaak, t te laten.

En dit nu enkele redeu zeggen zou: geleeite, wa

dat de
nmer be-
kerker-
het er
toch de
ging haar

den haak
van de
egd, maar

et vonnis
een ver-
eraad van
wijze, die
raad door
uiten gaat

hied, kan
nigheden
omen con-
n daarbij
t niet ver-
ati, d. i. in
erebe, d. i.
ordeelen.
ste over-
opneemt,
d in geen
sta onze

aantoonen,
vijen aan-
aartoe zijn
slag in de
dat hij alle
band der
n te hand-
nin dwingt,
een enkel
ezen in te
D. K. zulk
icht en de
onder den
te breken.
l-Beierland
rverband,
der voege
n, d. i. de
chromische
rkerverband
erd, om op
angetoond
erschil dui-
angetoond
vinciale en
uitgeput,
ruimen;
staan voor
te kerken,
ormuleren
kerkeraad,
met dezen
ok o. i. de
aking van
ad hebben

Oud-Beier-
n niets.
leze kerke-
neerde ker-
Formule-
poging is
of Synode
op grond
maken, of
lokken; op
ge kerken
waren te
ak te doen;
en dwang
nde om in
handelen;
naking een
motiverende
ongerefor-
chen aard.
omen naar
aking ver-
te zijn met
raad bij de
toegekend.
s handelde
Hier is het
hier is het
is geest en
kerkrecht

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

er ongelijk
al zijn recht
ische over-
de eerste
zijn eigen
rijt geeft
it doen.
proces uit-
verluiging,
kerk, d. i.
in het spel
uit, maar
delen zelfs
men te be-
niet.
toegeeffijk
de of af.
n, na afloop
gende het

Aanmoediging van schismatische handeling
verderft de kerken in het gemeen.

Voor in Nederland.
Eigenzinnigheid en eigendunkelijke han-
deling zijn onder ons gewoon. Pelagiaans
in hun hart achten maar al te veel, dat zij
naar eigen inzicht elk geval uit kunnen wijzen,
en van de verplichting om naar beginselen,
naar beginselen ook van recht, te hande-
len, heeft menig een niet het flauwste be-
grip.

Velen kennen zelfs ons kerkrecht niet. Ze
onderzoeken het niet. Ze vragen er niet
naar.

Ze maken elke zaak eenvoudig uit naar
het hun gevalt.

Die geest der eigendunkelijkheid nu is
in zijn hart Pelagiaans, en staat lijnrecht
tegen den geest van het Gereformeerde
leven, van de Gereformeerde belijdenis, en
van het Gereformeerde kerkrecht over, en
wie dien geest, uit toeschietelijkheid, aan-
moedigt, oefent invloed in verkeerde
geest.

Zeker ook de macht, de bevoegdheid en
het recht der kerkeraden, om e. q. de ker-
ken uit het verband los te maken, moet
erkend en gehandhaafd; maar alleen, en
hier leggen we nadruk op, op de boven om-
schreven, Gereformeerde wijze.

Zendingsterrein.

Niet zonder heftigheid is van meer dan
een zijde de vraag ter sprake gebracht, of
de Zending der kerken zich moest laten
binden aan een bepaald terrein.

Voor de doelen men daarbij op de vraag,
of het aangaan, zeker terrein te mijden, om-
dat reeds een andere Christelijke kerk op
zulk een terrein een Missie had.

Met name, of men een terrein mijden
mocht, omdat de Roomsche kerk er reeds
een Missionair uitzond, en of van de Room-
sche kerk kon gevorderd worden, dat zij
afbleef van een door ons gekozen ter-
rein.

Naar ons voorkomt heeft men bij het
beantwoorden van deze vraag scherp tus-
schen de beginselquaestie en de quaestie
van opportuniteit te onderscheiden.

Let men op het beginsel, dan is het
eenvoudig ongerijmd van eenige kerk te be-
geeren, dat zij haar Missie naar iets anders
zo inrichten dan naar den laat van Christus
en naar den eisch van haar eigen Belijdenis
en Kerkenordening.

In zooverre zeggen wij Protestanten pre-
cies wat Rome zegt: Voldaan aan den
last van Christus zal dan eerst zijn, indien
onze kerk aan alle volken de waarheid ge-
bracht heeft. En de fout van de mannen
die voor »Godsvrede» pleitten, was alleen,
dat zij deze beginselvraag of ontweken, of
wel oplossen in een zin, alsof ooit de
kerk een relatief standpunt kon innemen.

Een kerk die niet beweren durft: Mijn
kerk is in het bezit van de zuiverste be-
lijdenis der waarheid, abdicéert als zo-
danig.

Nathans ring kan door geen Christelijke
kerk aanvaard worden.

Maar heel anders staat het met de
quaestie der opportuniteit.

Indien bijna heel de wereld gekerstend
was, en niets te kerstenen overbleef dan een
zeer klein terrein, dan zou geen kerk
mogen zeggen: Ik laat dit kleine terrein
aan anderen over, en trek mij terug.

Maar nu, enkel in onze Oost, nog dertig
en meer miljoenen op Missie wachten,
eiland bij eiland nog van den Christus ver-
vreemd is, ontstaat natuurlijk voor elke kerk
de plicht tot keuze.

Geen enkele kerk kan zeggen: Ik bezet
alleen alle terreinen.

Zelfs de machtigste kerk is niet anders in
staat, dan om, zeg één twintigste van het
geheel te bewerken, en is diensvolgens ge-
noedzaakt, negentien twintigsten onbezett
te laten.

Een dit nu zoo zijde, is er o. i. geen
enkele reden denkbaar, waarom eenige kerk
zeggen zou: Dan bezet ik juist zulk een
gedeelte, waar reeds een andere Missie
werkt.

Dan ligt het veel eer voor de hand, dat
elke kerk een deel van het terrein mist, dat
haar nog geen andere Missie werkzaam is,
en dat ze er prijs op stelt, dat ook geen
andere Missie ingaan op het terrein dat
zij uitkoos.

Tweeërlei Missie op eenzelfde terrein
breekt beider kracht.

Beider kracht wordt daarentegen ver-
hoogd, zoo zij elk op eigen terrein blijven.

En nu komt het ons voor, dat de Over-
heid hier de aangewezen tusschenpersoon
is, om niet door dwang, maar door vrien-
delijke en minzame schikking het daarheen
te leiden, dat de Zendingsterreinen zooveel
mogelijk gescheiden blijven, opdat juist
daardoor alle terrein bearbeid moge worden.

Maar dan natuurlijk moet deze minnelijke
schikking waarborg van wederkerigheid
geven.

Kom ik niet op ander terrein, dan moet
ik ook zekerheid hebben, dat anderen niet
op mijn oogst ingaan en mijn werk versto-
ren komen.

Van één kant kan ook hier de vrede
niet komen.

Wat de Christelijke kerken slechts nimmer
vergeten mogen, is, dat ze, hoe ook
in Europa gedeeld, in India alle saam
vertegenwoordigers zijn van het Kruis
van Christus in zijn groote tegenstelling
tegen het Hindoeïsme en de Halve Maan.

Kerspel of Wijk?

VIII.

Schijnt het op de gronden, in ons vorig
artikel ontwikkeld, wenschelijke, de kerspe-
len niet door de keuze der hoorders, maar

naar de onderscheidene stadsdeelen, te doen
loopen, dan dient thans eenigzins nader aan-
gegeid, hoe men zulk een kerspel zou heb-
ben in te richten.

Op den voorgrond hierbij staat, dat alle
kerspelen saam één stadsgemeente blijven
vormen, en dat deze stadsgemeente in haar
geheel, als eenheid, door den éénen kerkeraad
moet worden vertegenwoordigd en bestuurd.
Hieruit volgt, dat al hetgeen de kerkeraad
niet commissariaal kan maken, maar door de
volle vergadering moet worden behan-
deld, ook bij kerspelindeeling in den kerke-
raad moet worden afgedaan.

Alleen de kerkeraad, niet het kerspel,
handelt met de classis; niet het kerspel,
alleen de kerkeraad correspondeert met an-
dere gemeenten. Alleen de kerkeraad roept
in het ambt; Alleen de kerkeraad spreekt
censuur uit of heft die op. Alleen de volle
kerkeraad beslist ten finale in Diaconale
aangelegenheden. Aan den kerkeraad ver-
blijft de regeling der collecten. De kerkeraad
regelt de indeeling der kerspelen. De ker-
keraad beschikt over den Dienst des Woords
en der Sacramenten. Kortom, al het kerke-
lijk leven dat de gemeente in 't gemeen aan-
gaat blijft rechtstreeks van den éénen kerke-
raad uitgaan. En in het kerspel als zodanig
kan noch door predikanten, noch door ouder-
lingen, noch door diakenen ooit iets anders
gedaan worden dan in commissie van den
kerkeraad, onder appel op den kerkeraad,
en met recht van den kerkeraad om te
casseren wat besloten, om te wijzigen wat
gevestigd werd, of ook om in te voeren en
vast te stellen, wat ongeregeld bleef.

Hier mag niet op worden afgedongen,
daar elk denkbeeld om aan de kerspelen
zekere autonomie te verleenen, terstond op
verbreking van de eenheid der gemeente
zou uitloopen; een punt waarop niet ernstig
genoeg de aandacht kan worden
gevestigd.

Vergeet toch niet, dat een predikant, in
zulk een kerspel gevestigd, in dat kerspel
allengs over zeer grooten invloed zal gaan
beschikken. Na vele jaren dienst heeft hij
een kerspel, waarin de meeste leden door
hem gecatechiseerd zijn, door hem in krank-
heid zijn bezocht, in droefheid getroost,
voor een goed deel door hem gedoopt, en
gestadig door zijn prediking bewerkt.

Stel nu, dat zulk een predikant op eenig
punt van dienst, in conflict komt met den
kerkeraad, zoodat hij weigert zich te
schikken naar hetgeen de kerkeraad be-
sloten heeft, en de kerkeraad naar de
classis gaat, wie gevoelt dan niet hoe men
bloot staat aan het gevaar, dat zulk een
predikant zijn kerspel gaat maaken, om dan
maar liever het kerkverband er aan te ge-
ven, en op eigen voet te gaan staan.

Zeker dit zou sociaal, het zou schis-
matisch in den strengsten zin van het
woord zijn. Maar helaas, tal van voorbeel-
den toonden dan toch, hoe er ernstige
mannen onder onze predikanten gevonden
werden, die voor zoo schismatische daad
niet terugdeinsden, en het zich zelfs in be-
elden, en het voor anderen goed praatten,
dat ze zoo moesten doen om der consciën-
tie wille.

En dit gevaar nu zou door de kerspelin-
deeling zeer aanmerkelijk vergroot wor-
den, indien aan zulk een kerspel zekere
zelfstandige rechtsmacht werd toegekend.

Het moet daarom scherp op den voor-
grond staan, dat het kerspel onder geen
vorm of op geen wijze enig recht moet
verkrigen, dat het hetzij op de classis
hetzij bij den burgerlijken rechter, ooit
tegen den kerkeraad zou kunnen verweeren.

De noodige regeling van het kerspel,
moet door den kerkeraad geheel onafhank-
kelijk worden vastgesteld, en moet te
allen tijde door den kerkeraad, en door
hem alleen kunnen gewijzigd worden, ter-
wijl aan het kerspel geen andere vrijheid
kan worden gelaten, dan om voorstellen
dienaangaande bij den kerkeraad in te
dienen.

De kerkeraad moet het recht behouden,
om geheel naar eigen goedvinden, predi-
kanten, ouderlingen en diakenen voor het
kerspel aan te wijzen, en dus ook het recht
om wie er voor aangenomen was, te ver-
plaatsen naar een ander kerspel.

Het kerkgebouw moet nooit op enigerlei
wijze eigendom van het kerspel zijn, maar
het eigendom van de geheele gemeente
blijven.

De collecten moeten uit alle kerspelen
onder één kerkeraad staan, en in één kas
gestort worden, terwijl omgekeerd alle uit-
betalingen uit de gemeenschappelijke kas
moeten geschieden, waarbij hoogstens ver-
rekening van ontvangst en uitgaaf kan wor-
den toegelaten.

In het kerspel moet ambtelijk nooit an-
ders gewerkt worden, dan onder instructie,
naar aanwijzing, onder toezicht, en op naam
van den kerkeraad, iets wat hier op neer-
komt, dat predikanten, ouderlingen en
diakenen in het kerspel nooit anders kun-
nen vormen dan een commissie uit en van
den kerkeraad, die van de kerkeraad haar
last ontvangt, en in den kerkeraad haar
last ontvingt, en in den kerkeraad het fiat op
haar handelingen moet ontvangen.

De kerspelindeeling mag tot niets anders
leiden dan tot verdeling van den gemeen-
schappelijken arbeid.

Onder dit strenge voorbehoud echter
kunnen de gezamenlijke ambtsdragers, die
door eenzelfde kerspel zijn aangenomen,
dan ook in zulk een commissie van het
kerspel verenigd worden.

In die kerspelindeeling zouden zitting
ontvangen de predikanten van het kerspel,
de ouderlingen van het kerspel en de dia-
kenen van het kerspel. Deze commissie zou
het kerspel weer in wijken hebben te ver-
deelen voor den dienst der broeders onder-
lingen en diakenen, en zou op deze indeel-
ing de goedkeuring van den kerkeraad heb-
ben te vragen.

Deze kerspelindeeling zou elke week, op
een vast te stellen dag, moeten saamkomen,

met uitzondering van de week waarin de
kerkeraad saamkwam, om dan op een
andere dag te vergaderen. Veel van wat
nu de huishoudelijke commissie doet zou
dan op deze kerspelindeeling kunnen wor-
den overgedragen. En er zou voor den
kerkeraad geen noodzakelijkheid meer be-
staan, om meer dan eens per maand saam
te komen.

In die wekelijksche vergadering van de
kerspelcommissie zou elk ouderling, elk
diaken, en zoo ook de predikant dan tel-
kens verslag moeten doen van hetgeen ze
in die week ten behoeve der gemeente
door huisbezoek, ziekenbezoek, enz. had-
den gedaan, en er zou zulk een regeling
moeten getroffen worden, dat heel het
kerspel minstens tweemaal elk jaar ambte-
lijk bezocht werd, en dat de predikant
minstens eens per jaar in elk gezin kwam.

Dit zou bij een kerspel van 500 huize-
ningen voor de ouderlingen neerkomen op
1000, en voor den predikant op 500 be-
zoeken in het jaar. Neem nu aan, dat
elk kerspel zich 8 ouderlingen zag toe-
wijzen, zoo zou dit op 125 bezoeken per
jaar, per ouderling, d. i. op nog geen drie
bezoeken in de week neerkomen, wat stel-
lig niet te veel is; terwijl de predikant tien
bezoeken in de week zou hebben te doen,
wat zeker niet zoo weinig is, maar toch
zeer wel zou gaan, indien hiervoor één
morgen en middag per week, werd ge-
nomen, en altoos geminnen bezocht worden,
die vlak bijeen woonden. De broeders
diakenen eindelijk zouden in verband met de
diaconale vergadering arbeiden, maar even-
eens in de kerspelcommissie verslag moe-
ten doen van hetgeen zij in de afgelopen
week in het kerspel gearbeid hadden.

Zulk een kerspelindeeling zou dan in
den regel bestaan uit 17 personen, t. w.
één predikant, acht ouderlingen en acht
diakenen, een kleine vergadering alleszins ge-
schikt, om, zonder breede beraadslagingen,
practisch te werken; en ook niet te groot,
om aan de leden van het kerspel de ge-
legenheid te geven, op de vaste dagen
van zitting, in persoon voor de commissie
te verschijnen, haar verslag te geven, en
haar bestaande wenschen kenbaar te maken.

Na afloop van elke commissievergade-
ring zou men dan een rapport aan den
kerkeraad opmaken, en hierin voorstellen
wat voor te stellen was, dat rapport zou
in de maandelijksche vergadering van den
kerkeraad worden uitgebracht; deze zou
daarover beslissen; en overeenkomstig deze
beslissing zou door de kerspelindeeling
worden gehandeld.

Op deze bijzonderheden wordt hier ge-
wezen, niet alsof we hierna toe zeggen
willen, dat het zoo en niet anders" zou
moeten gaan. Al dat bijzondere toch is op
velerlei wijze te regelen. Zoo zou het niet
het minste verschil maken, of men den
kerkeraad tweemaal of slechts eens per
maand saamrijt. Aangegeven wordt hier
alleen het denkbeeld, dat tal van huishou-
delijke zaken, die nu den kerkeraad ophou-
den, dan voor een goed deel in het kerspel
kouden worden afgedaan, en dat de kerkeraad,
hiervoor ontladen, niet zoo dikwijls zou
hebben saam te komen als nu. Er wordt
slechts op gewezen, dat er in de kerspelin-
deeling kerkelijke samenwerking tusschen
predikanten, ouderlingen en diakenen van
hetzelfde kerspel zou kunnen ontstaan; dat
de arbeid en dienst beter zou kunnen ge-
controleerd worden; en dat het contact
met de gemeente gemakkelijker zou zijn. Met
name het zoo noodige huisbezoek en kraken-
bezoek zou eerst op deze wijze, over alle
deelen der gemeente, telken jare vol-
lediger en afdoende kunnen zijn.

Hierdoor zou meer persoonlijke bekend-
heid ontstaan tusschen de ambtsdragers van
alle kerspelindeelingen.

Men zou niet langer als vreemden tegen-
over elkander staan.

Er zou dus tucht mogelijk worden op
het schoolgaan der kinderen, op het tijdig
ter catechisatie gaan, op het geregeld bij-
wonen der godsdienstoefeningen, op de ver-
houding tusschen man en vrouw, op gevaar
van insluipende armoede, op familieaange-
legenheden enz.

Zoo zou er Christelijke orde en leiding
geboeren worden, en de ambtsdragers zou-
den zich hierin thuis gaan gevoelen, juist
omdat ze allengs als natuurlijke belangstel-
lenden zouden beschouwd worden.

Innigging zou niet langer den indruk
van indringing in huishoudelijke aangele-
gheden maken. Men zou bekend, men zou
welkom, men zou gewenscht zijn.

En juist door dat verband op beperkter
schaal zouden ook de leden der gemeente
die in eenzelfde kerspel woonden, allengs
meer met elkander in aanraking komen.

De leden van een kerspel, groot 500 ge-
zinnen, kon men op vaste tijden in het jaar,
in het kerkgebouw tot een saamkomst uit-
noodigen, om de belangen van het kerspel
te bespreken. In het kerspel kon men de
jongedochtersverenigingen vereenigen voor
hulpdienst, de jonge mannen in jongelings-
verenigingen. Kortom er zou contact, er
zou saamleven, er zou samenwerking ont-
staan kunnen.

Men zou niet meer in de groote gemeen-
te verdrinken en opgaan, maar dank zij de
verdeling in kerspelen, overzichtbaar wor-
den. Er zou mogelijkheid voor geregelde
kenmerkings opkomen, en hieruit zou een
gevoel van saamhoorigheid geboren worden.

Om het korter te zeggen, al dat in-
tieme dat het kerkelijk leven op een dorp
nu reeds oplevert, en dat in de stadskerken
zoo volkomen gemist wordt, zou op die wijze
ook aan stadskerken ten goede kunnen
komen.

Niet de dorpskerken, maar de stadsker-
ken hebben het kwaad gesticht, en de ker-
kelijke verwildering in de volkskerk veroor-
zaakt. Die verwildering in de stadskerken
heeft de invloedrijke stadspredikanten ge-
noedzaakt in de algemeene ordening der
kerken allengs geheel verkeerd te bestan-

deelen op te nemen. En op die wijs is de
goede kerkelijke orde ten leste geheel ver-
stoord.

En datzelfde gevaar dreigt ook nu weer.

Niet ingedeelde stadskerken vertoonen een
schoonen schijn, waaraan geen wezen be-
antwoordt. De kerkeraad staat tegenover
de massa machtelos, en de ambtelijke
dienst mist de zoo hoognoodige controle;
daardoor verslapt die dienst; en dan moet
men ten slotte wel heenglijden over allerlei
kwaad, dat men weet dat voortsloopt, maar
dat te vaag optreedt om het te kunnen
keeren.

En tegen dat kwaad is nu metterdaad
geen ander geneesmiddel uit te denken, dan
dat ge het euvel van de groote massa
breukt, en door die groote massa op ordeli-
ke wijze en organisch in te deelen, het
teloor gaan van uw ambtelijke kracht voor-
komt.

Excelsior.

De redactie van Excelsior vraagt voor
haar uitgave bij het nieuwe jaar dat ze
intreedt, nogmaals een korte herinnering
aan het bestaan van dit maandschrift.

Wij voor ons achten dit overbodig.

In breeden kring kent men Excelsior.

Het schip zich een kring van lezers, het
won een goeden naam, en wist dien naam
met eere op te houden.

Voor de laatste maanden werd de in-
houd verrijkt met de brieven uit Pretoria
van een der beide redacteuren, meest ge-
illustreerd met goede photographieën uit de
Transvaal.

Het blad heeft reeds in menigen kring
veel wetenswaardigs aan den man gebracht,
ook veel licht verspreid, en gewerkt in een
gezonden geest, die wel het geestelijke als
het hoogste eert, maar toch ook het gebied
der gemeene gracie niet verwaarloost.

We blijven daarom dit blad, naast zoo
menig ander van soortgelijke strekking, aan-
bevelen.

Ook het gebied van de Zending betreft
het nu en dan met goed succes.

Uit de Pers.

Over het hospitaal schrijft Dr. Lion Cachet
in de Heidenbode:

Dat het eerste Zending-Hospitaal op Midden-Java
te Poerworedjo gevestigd wordt, past volkomen in het
plan van concentratie van de Zendingarbeid der
Gereformeerde kerken aan de Synode te Middelburg
voorgelegd. Er zouden dan zijn te Poerworedjo
één Zending, Dienaar des Woords, Dr. Adriaanse;
de KEUCHENUS-STICHTING met een Zending-
onderwijzer, Broeder Zuidema; en een Zending-Hospi-
taal met Zending-arts, Dr. Schreier. De Medische
Zending vormt dan daar het groote punt van aan-
trekking voor de Javanen; — het veld, waarop Dr.
Adriaanse als Zending, Dienaar des Woords, kan
arbeiden, en Broeder Zuidema aspirant-moeders
zal kunnen krijgen, om opgeleid te worden aan de
Stichting.

Voor het oogenblik in het midden latende of
Poerworedjo, al dan niet, de aangewezen plaats is
voor centrum der Zending op Midden-Java, of zelfs
slechts voor de Residentie Bagelen, zou voor zulk
een plan veel te zeggen zijn, indien de Zendingarbeid
op Midden-Java nog eerst moest worden aangevangen.
Doch dit is niet het geval, en, onder de omstandig-
heden, zou het zeer te betrouwen zijn (niet dat er
op Poerworedjo een Zending-Hospitaal kwam) maar,
dat de ééne Zending-arts, dien wij hebben, van
Solo zou wegtrekken om te Poerworedjo te gaan
arbeiden.

De bedoeling toch der Medische Zending is aller-
eerst om aan te beken voor de prediking des
Woords; en eerst daarna, secundair, om gevestigde
Zending, plaatselijk te steunen. En nu is het feit,
dat Poerworedjo, en geheel Bagelen, open ligt voor
de prediking des Evangelies, terwijl Solo, ook van
Gouvernementwege, nog gesloten is.

Daarom was, van het begin aan, dat er van Me-
diche Zending op Midden-Java sprake was, steeds
het oog gevestigd op Solo, als de plaats waar de
eerste Zending-arts zou arbeiden. Allereerst met
het oog op Solo, heeft Broeder Schreier, vanwege
de Nederindische Gereformeerde Zendingvereniging
zijn opleiding tot arts ontvangen. Op Solo werd
in zijn acte van aanstelling gewezen als zijn toe-
komstig arbeidsveld. Want te Solo, waar nog geen
Zending, Dienaar des Woords, mag arbeiden,

zou ook niet om de plaats op Midden-Java het niet
hebben wil, is de plaats op Midden-Java voor den
Zending-arts om, door het verlenen van genees-
kundige hulp aan Inlanders, bestaande vooroor-
deelen tegen de prediking van het Evangelie te
doen verwijderen, en zoo den weg te banen voor die
prediking, gelijk zulks geschied is in Kashmir, in
China, in Nestoria, in Perzië en op zoovele andere
planten der aarde. En Dr. Schreier vertrok naar
Java, gedragen op veler gebeden, dat hij de genade
en eere mocht hebben, zoo op Solo te arbeiden,
en als Zending-arts een breuse te schieten in den
muur, die Solo omalmen houdt tegen de prediking
van het Woord.

Zou het nu, om welke reden dan ook, voor het
oogenblik onmogelijk blijken, dat de Zending-arts,
aanvankelijk te Solo gevestigd, daar bleve, dan is
zeker niet Poerworedjo, maar Djokja zijn aangewezen
arbeidsveld.

Wel is Djokjakarta, evenals Bagelen, »gevoerd»
voor het Evangelie; wel zijn daar, door den moeite-
vollen arbeid van Broeder Wilkies, reeds een aantal
»gemeenten»; en wel is er »vrijheid» in het gehele
Vorstendom, om in de Zending te arbeiden, en heeft
Djokja in deze jaren voor, noch staat het ten achteren,
bij Poerworedjo. Maar: DJOKJA ONTBEET AAN SOLO,
en is, in reker opzicht, EEN MET SOLO, wat niet het
geval is met eenige andere Residentie. Van Djokja
uit kan de Zending-arts DE KRUGES VOORT HET
EVANGELIE, gelijk van geen andere plaats. En dit
is, dunkt ons, reeds afdoende, om Djokja aangewe-
zen te zijn als basis van Zendingarbeid door den
Zending-arts, met het oog op Solo en zijn millien
inwoners, wiens, volgens besluit van de Indische
Regering, nu nog niet het Evangelie mag worden
gepredikt door een Zending, Dienaar des Woords;
— nl. voor het geval, dat de Zending-arts thans
niet te Solo kan blijven.

Dat dit laatste zoo zou zijn, geven wij nog niet
toe, — misschien ook niet, omdat het zoo bitter
zou te betrouwen zijn als Dr. Schreier, uitkend
geenszins de hij is, en met onoverdenkbare,
fieldevolle overgegevenheid, aan den arbeid onder
de Javanen zich gewijd hebbende, zich niet blijvend
zou kunnen vastgen aan Zending-arts op Solo,
waar hij nu reeds een paar jaar gewoond heeft en
bekend werd.

Doch mocht dit toch zoo wezen, dan is Djokja
zijn aangewezen plaats niet om buikontstekingen
reden, maar omdat van Djokja uit hij het heerlijkste werk
zal kunnen doen, waartoe hij, allereerst, werd opge-
leid en uitgezonden. — IN EEN NAAM EN IN DE KRACHT
DES HEEREN, DOOR MEDISCHE ZENDINGARBEID,
SOLO TE OPENEN VOOR HET EVANGELIE.

Ook deze stem dient gehoord te worden.

Men leest in het Hollandsch Kerkblad: